

فرصت تقویت حضور اقتصادی ایران در قفقاز رقابت با روسیه و ترکیه

بازیگری ایران در جریان تحولات و تنش اخیر در قفقاز از همان ابتدای شروع جنگ میان جمهوری آذربایجان و ارمنستان از طریق سفر «عباس عراقچی»، معاون وزیر خارجه و ارائه طرح هایی برای آتش بس دنبال شد.

آران نیوز: اگرچه امروز منطقه قفقاز در بسیاری از متون سیاسی به عنوان حیاط خلوت روسیه توصیف می شود، اما حقیقت تاریخی دلالت بر آن دارد که بازیگر مهم دیگر حوزه قفقاز، همواره ایران بوده است.

شاید همین دلالت تاریخی است که باعث شده تا ایران نسبت به تحولات اخیر در قفقاز و تنش و جنگی که میان جمهوری آذربایجان و ارمنستان روی داد، نظاره گر صرف نباشد و تلاش خود را برای ایفای نقش فعال دو چندان کند.

بازیگری ایران در جریان تحولات و تنش اخیر در قفقاز از همان ابتدای شروع جنگ میان جمهوری آذربایجان و ارمنستان از طریق سفر «عباس عراقچی»، معاون وزیر خارجه و ارائه طرح هایی برای آتش بس دنبال شد، اگرچه در نهایت این طرح روسیه بود که برای آتش بس مورد پذیرش هر دو طرف منازعه قرار گرفت، اما پس از آتش بس در قره باغ، همواره ایران رضایت خود از ایجاد ثبات در این منطقه اعلام کرده است.

به تازگی نیز سفر «محمدجواد ظرف» به باکو، پایتخت جمهوری آذربایجان در ادامه همان ایفای نقش تهران در تحولات قفقاز صورت گرفته و در جریان این سفر نیز وزیر امور خارجه ایران ضمن اعلام تبریک پیروزی های اخیر به دولت و مردم جمهوری آذربایجان، بر گسترش همکاری های دوجانبه تاکید و از طرح پیشنهادی رئیس جمهور آذربایجان تحت عنوان ابتکار همکاری های منطقه ای ۶ جانبه استقبال کرده است.

ظریف در دیدار خود از باکو همچنین آمادگی جمهوری اسلامی ایران برای همکاری در همه زمینه هایی که به برقراری صلح، ثبات و آرامش در منطقه کمک می کند را، اعلام کرده است. در واقع ایران بیشترین منفعت را از صلح و ثبات در منطقه قفقاز می برد و جنگ و بروز تنش در قفقاز بدترین شرایط را پیش روی ایران قرار خواهد داد، تا آن جا که هرگونه جنگ در قفقاز ناامنی را تا سرحد مرزهای شمالی ایران به پیش خواهد آورد و حال که شرایط در قفقاز به سمت ثبات و آرامش حرکت کرده، وزیر خارجه ایران با سفر به باکو به استقبال پذیرش شرایط جدید در منطقه حرکت کرده تا با اعلام پیام تبریک ایران به مقامات جمهوری آذربایجان، رضایت ایران از وضعیت آتش بس و تغییرات مرزی اخیر ایجاد شده در قفقاز و بازپس گیری مناطقی از سوی جمهوری آذربایجان را نشان دهد.

از سوی دیگر برای جمهوری آذربایجان نیز این موضوع ثابت شده که ایران موضعی همسو و نزدیک با باکو در ارتباط با قفقاز دنبال می کند و این همسویی ایران برای مقامات جمهوری آذربایجان در جریان جنگ اخیر قفقاز به روشنی به اثبات رسیده است و حال که مقامات باکو به همسویی کشور همسایه، ایران اطمینان خاطر پیدا کرده اند، فرصت مناسبی نیز برای تقویت حضور اقتصادی ایران در قفقاز پیش آمده است، همان گونه که محمدجواد ظریف نیز آمادگی تهران برای مشارکت در طرح های اقتصادی و بازسازی مناطق آزاد شده در قفقاز را اعلام کرده است.

در عین حال سایر تحولات بین المللی از جمله پایان سیاست فشار حداکثری آمریکا علیه ایران با رفتن ترامپ از کاخ سفید، بسیاری از همسایگان ایران را به سمت کاهش تنش و در مقابل افزایش همکاری با ایران سوق خواهد داد و در این میان مقامات جمهوری آذربایجان نیز با اطلاع از تاثیرات قابل توجه تغییرات سیاسی در آمریکا حال فرصت را غنیمت شمرده اند تا روابط نزدیک تری را با ایران دنبال کنند و شاید بی جهت نیست که رئیس جمهور آذربایجان در دیدار خود با وزیر خارجه ایران با برشمردن پروژه های اقتصادی بین دو کشور، از حضور شرکت های ایرانی در بازسازی قره باغ استقبال کرده و با ابراز خرسندی از دیدگاه جمهوری اسلامی ایران در خصوص ابتکار ۶ جانبه، چنین ابتکاری را به نفع صلح و منافع مشترک در منطقه ارزیابی کرده است.

الهام علی اف همچنین از برگزاری نشست های ۳ جانبه ایران- آذربایجان - روسیه و همچنین ایران - آذربایجان - ترکیه در آینده استقبال کرد و نقش پررنگ و مثبت ایران در تحولات منطقه ای را مهم ارزیابی کرده است. مجموع این رویکردها و سخنان از سوی رئیس جمهور آذربایجان حاکی از آن است که علی اف نیز با درک موقعیت مهم ایران در منطقه، تلاش دارد تا نزدیکی و گرایش

بیشتری را به سمت تهران دنبال کند و چه بسا در دوره جدید تحولات قفقاز باکو بیش از گذشته به تهران نزدیک شود.

با این حال نمی توان این حقیقت را نادیده گرفت که ایران با رقبای بسیار جدی و مهمی نیز در قفقاز روبروست و علاوه بر روسیه حال این روزها ترکیه نیز بواسطه تغییرات مرزی ایجاد شده در قره باغ و هم مرز شدن با جمهوری آذربایجان تلاش دارد تا جایای خود را در قفقاز مستحکم و پررنگ سازد. لذا اگرچه ایران در جریان قره باغ مواضع نزدیک به جمهوری آذربایجان را دنبال می کند، اما جمهوری اسلامی ایران برای عرض اندام در قفقاز با رقبای قدری مانند مسکو و آنکارا روبروست که هرکدام از این کشورها نیز مدعی دست برتر خود در تحولات قره باغ و قفقاز هستند و شاید چندان تمایلی برای گسترش حضور و نفوذ ایران در این منطقه نداشته باشند.

در این شرایط طبیعی است جمهوری اسلامی ایران برای تداوم و گسترش حضور سنتی و تاریخی خود در قفقاز با ناچار با ترکیه و روسیه نیز می بایست رقابت کند و از این منظر شرایط و زمینه برای تهران چندان سهل و آسان نیست.